

Sygn. akt I UK 139/14

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 2 grudnia 2014 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Bogusław Cudowski (przewodniczący)

SSN Zbigniew Hajn

SSN Małgorzata Wrębiakowska-Marzec (sprawozdawca)

w sprawie z odwołania K. W.
przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddziałowi w K.
o rentę z tytułu niezdolności do pracy,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy, Ubezpieczeń
Społecznych i Spraw Publicznych w dniu 2 grudnia 2014 r.,
skargi kasacyjnej ubezpieczonej od wyroku Sądu Apelacyjnego
z dnia 11 września 2013 r.,

I. oddala skargę kasacyjną,

**II. przyznaje adw. A. M. od Skarbu Państwa (Sądu
Apelacyjnego) tytułem nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z
urzędu w postępowaniu kasacyjnym kwotę 120 (sto dwadzieścia)
zł powiększoną o podatek od towarów i usług.**

UZASADNIENIE

Wyrokiem z dnia 11 września 2013 r. Sąd Apelacyjny oddalił apelację K. W. od wyroku Sądu Okręgowego w K. z dnia 6 czerwca 2012 r., którym oddalono jej odwołanie od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w K. z dnia 6 października 2009 r. odmawiającej przyznania renty z tytułu niezdolności do pracy wobec uznania, że wnioskodawczyni jest zdolna do pracy.

W sprawie tej ustalono, że wnioskodawczyni (ur. 17 lutego 1984 r.) od 16 kwietnia 2008 r. nie pozostaje w zatrudnieniu. W okresie od 5 marca 2005 r. do 31 lipca 2005 r. pobierała świadczenie rehabilitacyjne. Decyzją z dnia 16 września 2005 r. organ rentowy odmówił wnioskodawczyni prawa do zasiłku macierzyńskiego, gdyż urodzenie dziecka nie nastąpiło w okresie zatrudnienia (umowa o pracę została rozwiązana 31 października 2004 r.), a zatrudnienie nie ustało z przyczyn określonych w art. 30 ust. 1 ustawy o świadczeniach pieniężnych z ubezpieczenia społecznego w razie choroby i macierzyństwa. Decyzja ta uprawomocniła się na skutek jej niezaskarżenia przez wnioskodawczynię. Biegli sądowi orzekli częściową niezdolność wnioskodawczyni do pracy od 21 września 2009 r. na okres trzech lat. W dziesięcioleciu poprzedzającym zarówno datę złożenia wniosku o rentę (2 lipca 2009 r.) jak i datę powstania niezdolności do pracy wnioskodawczyni wykazała łącznie 1 rok, 9 miesięcy i 14 dni okresów składkowych i nieskładkowych.

Sąd odwoławczy podzielił ocenę Sądu pierwszej instancji, że pomimo stwierdzonej niezdolności do pracy wnioskodawczyni nie spełnia wymaganej do uzyskania renty przesłanki stażu ubezpieczeniowego określonego w art. 57 ust. 1 pkt 2 oraz art. 58 ust. 1 pkt 4 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, gdyż nie udowodniła wymaganego 4-letniego okresu zatrudnienia przypadającego w dziesięcioleciu przed zgłoszeniem wniosku o rentę lub przed dniem powstania niezdolności do pracy, a jedynie łącznie 1 rok, 9 miesięcy i 4 dni okresów składkowych i nieskładkowych. Za niezasadne uznał Sąd drugiej instancji żądanie wnioskodawczyni zaliczenia okresu po urodzeniu dziecka jako okresu przebywania na urlopie macierzyńskim i wychowawczym, gdyż po pierwsze - taką możliwość wyklucza treść art. 29 ust. 1 i art. 30 ust. 1 ustawy o świadczeniach pieniężnych z ubezpieczenia społecznego w

razie choroby i macierzyństwa, a po drugie - nawet gdyby wnioskodawczyni spełniała przesłanki do zasiłku macierzyńskiego, to i tak suma okresów składkowych i nieskładkowych byłaby niewystarczająca do uzyskania świadczenia rentowego w świetle art. 58 ust. 1 pkt 4 ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych.

W skardze kasacyjnej wnioskodawczyni zarzuciła: I. naruszenie prawa materialnego przez błędną wykładnię oraz niewłaściwe zastosowanie: 1) art. 57 ust. 1 pkt 2 w związku z art. 58 ust. 1 pkt 4 ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, przez niewłaściwe obliczenie okresów składkowych i nieskładkowych wystarczających do uzyskania świadczenia rentowego; 2) art. 29 ust. 1 i art. 30 ust. 1 pkt 2 ustawy o świadczeniach pieniężnych z ubezpieczenia społecznego w czasie choroby i macierzyństwa, przez ich niewłaściwą wykładnię, co doprowadziło do nieprawidłowego rozstrzygnięcia, iż niemożliwym jest zaliczenie na poczet okresów składkowych i nieskładkowych skarżącej okresu po urodzeniu dziecka jako okresu przebywania na urlopie macierzyńskim i wychowawczym; II. naruszenie przepisów postępowania, które miało istotny wpływ na wynik sprawy, a to: 1) art. 328 § 2 k.p.c., przez lakoniczne uzasadnienie zaskarżonego wyroku w przedmiocie wyliczenia okresu składkowego i nieskładkowego w rozumieniu art. 57 ust. 1 pkt 2 ustawy o emeryturach i rentach, polegające na braku analizy i wskazania sposobu dokonania przedmiotowych obliczeń, co spowodowało, że nie jest wiadome, które okresy Sąd Apelacyjny uznał za spełniające wymagania art. 57 ust. 1 pkt 2 w związku z art. 58 ust. 1 pkt 4 tej ustawy, co znacznie utrudniło możliwość weryfikacji tych wyliczeń; 2) art. 278 § 1 k.p.c., przez niezasięgnięcie opinii biegłego okulisty, o co wносиła skarżąca, a co - ze względu na stan jest zdrowia - mogło mieć istotny wpływ na ustalenia, iż jest osobą niezdolną do pracy w rozumieniu art. 57 ust. 1 pkt 1 ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych.

Wskazując na powyższe zarzuty skarżąca wniosła o uchylenie zaskarżonego wyroku i orzeczenie co do istoty sprawy, ewentualnie o uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi drugiej instancji.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje.

Skarga kasacyjna okazała się nieusprawiedliwiona.

W pierwszym rzędzie należy wskazać, że zgodnie z art. 398¹³ § 1 k.p.c. Sąd Najwyższy rozpoznaje skargę kasacyjną w granicach zaskarżenia oraz w granicach podstaw, a w granicach zaskarżenia bierze z urzędu pod rozwagę jedynie nieważność postępowania. Oznacza to, że Sąd Najwyższy nie rozważa wszystkich problemów prawnych, jakie ujawniły się na tle sprawy, w której wniesiona została skarga kasacyjna ani nie poddaje ocenie prawidłowości zaskarżonego rozstrzygnięcia poza granicami wyznaczonymi przez podstawy skargi. Dlatego dla skuteczności skargi kasacyjnej konieczne jest uzasadnienie formułowanej podstawy kasacyjnej przez wyraźne określenie, jakie konkretnie przepisy aktu prawnego zostały naruszone, na czym naruszenie każdego z nich polegało i wykazanie, że naruszenie przepisów postępowania mogło mieć wpływ na wynik sprawy. Sąd Najwyższy nie jest uprawniony do samodzielnego dokonywania konkretyzacji zarzutów ani też do podejmowania prób domyślania się tego, jakiego przepisu dotyczy podstawa skargi kasacyjnej, ponieważ działanie takie mogłoby być niezgodne z zamiarem, a nawet interesem strony wnoszącej skargę (por. wyrok z dnia 23 maja 2012 r., I PK 200/11, OSNP 2013 nr 5-6, poz. 52 oraz postanowienie z dnia 13 czerwca 2008 r., III CSK 104/08, LEX nr 424365 i powołane w nim orzeczenia).

Niezasadny jest zarzut obrazy art. 328 § 2 k.p.c. W orzecznictwie Sądu Najwyższego przyjmuje się, że przepis ten stosowany jest w postępowaniu apelacyjnym jedynie odpowiednio, a zatem zarzut jego naruszenia wymaga dla swej skuteczności powiązania go z art. 391 § 1 k.p.c., której to konstrukcji skarżąca nie stosuje. Ponadto art. 328 § 2 k.p.c. może stanowić usprawiedliwioną podstawę kasacyjną w tych wyjątkowych wypadkach, gdy uzasadnienie wyroku sądu drugiej instancji zawiera tak kardynalne braki, że niemożliwe jest dokonanie oceny toku wyводу, który doprowadził do wydania orzeczenia, co uniemożliwia przeprowadzenie kontroli kasacyjnej. Tylko bowiem wówczas stwierdzone wady mogą mieć wpływ na wynik sprawy (por. np. wyrok z dnia 9 maja 2013 r., II UK 301/12, LEX nr 1409166 i powołane w nim orzeczenia). Skarżąca bliżej nie uzasadnia zarzutu naruszenia przez Sąd drugiej instancji rozważanego przepisu,

ale przede wszystkim nie wykazuje, jaki wpływ na wynik sprawy miałby mieć brak analizy i wskazania w uzasadnieniu zaskarżonego wyroku sposobu obliczenia podlegających uwzględnieniu okresów składkowych i nieskładkowych oraz nieodniesienia się w nim do okresów pobierania przez skarżącą zasiłku chorobowego od 17 listopada do 19 grudnia 2008 r. i od 20 grudnia 2008 r. do 15 maja 2009 r. Należy zauważyć, że po pierwsze - nawet uwzględnienie tych ostatnich okresów w całości nie wpłynęłoby na spełnienie przez skarżącą warunku legitymowania się łącznie 4-letnim okresem składkowym i nieskładkowym, a po drugie - skarżąca pomija, że zgodnie z art. 5 ust. 2 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (jednolity tekst: Dz.U. z 2013 r., poz. 1440 ze zm.; dalej jako ustawa o emeryturach i rentach) przy ustalaniu prawa do emerytury i renty oraz obliczaniu ich wysokości okresy nieskładkowe (w tym okresy pobierania zasiłku z ubezpieczenia chorobowego - art. 7 pkt 1 lit. b tej ustawy) uwzględnia się w wymiarze nieprzekraczającym jednej trzeciej udowodnionych okresów składkowych.

Zarzut naruszenia art. 278 k.p.c. w sposób wskazywany przez skarżącą jest bezprzedmiotowy, gdyż Sąd drugiej instancji nie zanegował spełnienia przez nią warunków do renty przewidzianych w art. 57 ust. 1 pkt 1 i 3 ustawy o emeryturach i rentach.

Niezasadne są również zarzuty obrazy prawa materialnego.

Zgodnie z art. 57 ust. 1 ustawy o emeryturach i rentach, renta z tytułu niezdolności do pracy przysługuje ubezpieczonemu, który spełnił łącznie warunki niezdolności do pracy (pkt 1), posiadania wymaganego okresu składkowego i nieskładkowego (pkt 2) oraz powstania niezdolności do pracy w okresach wymienionych w pkt 3. Stosownie do art. 58 ust. 1 pkt 4 tej ustawy warunek posiadania wymaganego okresu składkowego i nieskładkowego, w myśl art. 57 ust. 1 pkt 2, uważa się za spełniony, gdy ubezpieczony osiągnął okres składkowy i nieskładkowy wynoszący łącznie co najmniej 4 lata - jeżeli niezdolność do pracy powstała w wieku powyżej 25 do 30 lat. Sąd odwoławczy bezrefleksyjnie i błędnie uznał za Sądem pierwszej instancji, że okres ten powinien przypadać w ciągu ostatniego dziesięciolecia przed zgłoszeniem wniosku o rentę lub przed dniem powstania niezdolności do pracy, gdyż wymaganie to odnosi się tylko do

ubezpieczonych, których niezdolność do pracy powstała w wieku powyżej 30 lat i którzy muszą legitymować się okresem składkowym i nieskładkowym wynoszącym łącznie co najmniej 5 lat (art. 58 ust. 2 ustawy). Skarżąca nie wskazuje jednak ani na taki sposób naruszenia przez Sąd drugiej instancji art. 57 ust. 1 pkt 2 w związku z art. 58 ust. 1 pkt 4 ustawy o emeryturach i rentach, ani nie formułuje zarzutu niewłaściwego zastosowania art. 58 ust. 2 tej ustawy, ani nawet nie twierdzi, że legitymuje się jakimikolwiek okresami składkowymi i nieskładkowymi wykraczającymi poza dziesięciolecie poprzedzające datę złożenia wniosku o rentę lub powstania niezdolności do pracy, zaś z dokumentów zawartych w aktach rentowych jasno wynika, że takich okresów brak w jej stażu ubezpieczeniowym.

Wreszcie nie może być uznany za skuteczny zarzut naruszenia art. 29 ust. 1 i art. 30 ust. 1 ustawy z dnia 25 czerwca 1999 r. o świadczeniach pieniężnych z ubezpieczenia społecznego w razie choroby i macierzyństwa (jednolity tekst: Dz.U. z 2014 r., poz. 159). Przepisy te nie stanowią bowiem podstawy do uznania okresów pobierania lub przysługiwania zasiłku macierzyńskiego oraz przebywania na urlopie wychowawczym za okresy składkowe lub nieskładkowe w rozumieniu przepisów ustawy o emeryturach i rentach. Należy tylko zauważyć, że o ile „okres pobierania zasiłku macierzyńskiego” stanowi okres składkowy (art. 6 ust. 1 pkt 7 ustawy o emeryturach i rentach), to okres urlopu wychowawczego jest okresem nieskładkowym (art. 7 pkt 5 tej ustawy), podlegającym reżimowi określonemu w art. 5 ust. 2 ustawy.

Z tych względów Sąd Najwyższy orzekł jak w sentencji wyroku na podstawie art. 398¹⁴ § 1 k.p.c.